

4. Demchenko I. V. Formation of financial potential of enterprise / I. V. Demchenko // *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2018. - № 1. С. 140-145.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2018_1_21.

5. Демченко І. В. Переваги та ризики європейської інтеграції України. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Маріуполь, 9–10 жовтня 2019 р.). Маріуполь ; Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2019. с. 260-261.
URL: <https://dsum.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/Konferentsiya-2019-1.pdf#page=260>

УДК: 327

*Захарчук І.Ю.,
здобувач 41 ФБ групи,
Демченко І.В.,*

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь, Україна*

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ, СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЯМАЙСЬКОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

Ямайська система утворена в 1976-1978 роках як підсумок реорганізації Бреттон-Вудської валютної системи.

Перехід від золотовалютного стандарту до нової системи валютних відносин зайняв декілька років. Після першого істотного кроку – припинення обміну доларів на золото - сталися такі події. В березні 1973 року були введені плаваючі валютні курси. З 1974 року всі провідні валюти (долар, фунт стерлінгів, німецька марка, ієна, французький франк) вже вільно плавали по відношенню один до одного. В тому ж році «Спеціальні права запозичення» – «кошик СДР» став новим еталоном цінності валют. В 1976 р. МВФ ухвалив рішення

відмовитись від фіксації офіційної ціни золота, припинивши операції з ним в рамках МВФ, надавши право національним валютним органам розпоряджатися власним золотом на свій розсуд. І нарешті, у 1978 р. в статуті МВФ була закріплена відмова від фіксованих паритетів і офіційно введена в дію Ямайська валютна система [1].

Ця система передбачає відмову від ряду принципів Бреттон-Вудської валютної системи, передбачаючи повну демонетизацію золота (відмову від золотого стандарту) і остаточний перехід до використання як світових грошей виключно національних валют та міжнародних розрахункових одиниць – спеціальних прав запозичення [2].

Спеціальні права запозичення – міжнародні резервні кредитно-розрахункові засоби країн-членів Міжнародного валютного фонду (МВФ), призначені для покриття дефіцитів їхніх платіжних балансів, створені у 1970 р. Однак СПЗ не стали справді міжнародною валютою, їх частка в урегулюванні міжнародних розрахунків не перевищувала наприкінці ХХ ст. 5%. Долар де-факто зберігав своє становище резервної валюти [3].

Основна відмінність Ямайської валютної системи від Бреттон-Вудської полягає в наступному:

1. Змінився носій світових грошей. Якщо Бреттон-Вудська система використовувала в якості кінцевого засобу розрахунку золото і резервні валюти, то нова валютна система спирається на СДР – колективну валюту МВФ – і ЕКЮ – колективну валюту ЄС. Ці види валюти стали елементом в структурі міжнародної ліквідності.

2. Нова валютна система дозволяє як фіксовані, так і плаваючі валютні курси або їх змішаний варіант.

3. Наявність замкнутих валютних блоків, котрі, з одного боку, є учасниками світової валютної системи, а з іншого – всередині них існують особливі відносини між країнами-учасницями. Найбільш характерним прикладом є Європейська валютна система (ЄВС) – породження ЄЕС.

4. В Ямайській валютній системі права МВФ по нагляду за валютними курсами розширені. МВФ виробив основні принципи, котрих повинні дотримуватись країни-члени МВФ при проведенні курсової політики, з тим, щоб міжнародна валютна система в цілому функціонувала ефективно.

Суть цих принципів зводиться до наступного:

- Валютний курс повинен бути економічно обґрунтований.
- Країни повинні уникати маніпулювання валютним курсом з метою недопущення необхідного регулювання платіжного балансу або отримання несправедливих конкурентних переваг.
- Здійснювати інтервенцію з метою згладжування значних хаотичних короткострокових курсових коливань.
- При проведенні інтервенції враховувати інтереси інших країн [1].

Наведемо визначальні принципи Ямайської валютної системи.

1. Проголошено повну демонетизацію золота у сфері валютних відносин: скасовано офіційний золотий паритет, офіційну ціну на золото і фіксацію масштабу цін (вмісту золота) національних грошових одиниць; знято будь-які обмеження його приватного використання. Міжнародний валютний фонд припинив публікувати дані про золотий вміст окремих валют. Унаслідок цих дій золото перетворилося на звичайний товар, ціна якого у паперових (кредитних) грошах визначається на ринку згідно з попитом і пропозицією.

Відповідно у Нью-Йорку, Чикаго, Токіо та інших центрах світової торгівлі сформувалися міжнародні ринки золота. Втім, отримавши дозвіл здійснювати на ринку вільні операції з купівлі-продажу золота, центральні банки більшості країн Заходу залишили його у своїх запасах.

2. Висунуто мету перетворити створену ще в 1969 р. міжнародну платіжну одиницю СПЗ на основний резервний актив та міжнародний засіб розрахунків і платежу. Ідеться про те, що система «золото – долар – національна валюта», на якій ґрунтувалася Бреттон-Вудська угода, трансформувалася у нову систему «СПЗ – національна валюта». У цій структурі СПЗ отримувала статус альтернативи не лише золота, а й долара як міжнародних грошей. Спочатку СПЗ

як міжнародну розрахункову одиницю, у якій визначався валютний курс національних грошей, розраховували за золотим еквівалентом. Проте у 70-х роках зв'язок СПЗ із золотом повністю втрачено.

Сьогодні СПЗ визначають на основі кошика валют країн, частка яких у сфері міжнародної торгівлі найвища. Починаючи з 1981 р. до складу так званого стандартного кошика входять п'ять валют: долар США – 42%, німецька марка – 19, французький франк, єна і фунт стерлінгів – по 13%. Реальна практика валютних відносин, що здійснювалися згідно з Кінгстонською угодою, не підтвердила можливості повного витіснення долара з позиції ключової міжнародної валюти. Мало того, після 1981 р. адміністрації президента США Р. Рейгана вдалося здійснити стабілізаційні заходи, що сприяли зміцненню міжнародних позицій долара [4].

Якщо на початку дії Ямайської системи (1973-1979 рр.) валютні курси в достатній мірі відображали відносну еволюцію цін і не давали значних конкурентних переваг тій чи іншій країні, то з кінця 70-х – на початку 80-х років стався відрив курсу валют від відносного руху цін в окремих країнах, що позначилось на їх конкурентоспроможності. Це відбувалось, насамперед, тому, що в міжнародних розрахунках промислово розвинутих країн зросла частка операцій, пов'язаних з експортом капіталу, міжнародним кредитом.

Проте через побоювання ущемлення суверенітету, погодження загальних принципів міжнародного регулювання валютних відносин з труднощами долало і долає суперечності між країнами на рівні конкретного механізму валютно-економічного співробітництва, конкретного втілення орієнтації національної економіки на такі показники як темпи зростання, темпи інфляції, відсоткові ставки, рівень безробіття, бюджетний дефіцит, баланс поточних операцій і торговельний баланс, темпи зростання грошової маси, обсяг валютних резервів, рівень валютних курсів, за яких передбачається робити висновок про відповідність розвитку економіки країни спільно виробленому курсу [1].

Незважаючи на те, що Ямайська валютна система має ряд негативних моментів, її функціонування справляє істотний вплив на прискорення темпів

розвитку, промислово розвинутих країн і багатьох країн так званого «третього світу» в напрямку подальшої соціально-економічної інтеграції.

Список використаних джерел

1. Якими є принципи Ямайської валютної системи? URL: https://pidru4niki.com/1288061851153/ekonomika/yakimi_printsipi_yamayskoji_valyutnoyi_sistemi (дата звернення: 21.04.2021).

2. Ямайська валютна система. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Ямайська_валютна_система#:~:text=Ямайська%20система%20утворена%20в%201976,i%20для%20міжнародних%20операцій\)%3B](https://uk.wikipedia.org/wiki/Ямайська_валютна_система#:~:text=Ямайська%20система%20утворена%20в%201976,i%20для%20міжнародних%20операцій)%3B) (дата звернення: 21.04.2021).

3. Ямайська валютна система. URL: <https://buklib.net/books/30652/> (дата звернення: 21.04.2021).

4. Ямайська валютна система. URL: <https://fingal.com.ua/content/view/671/83/1/1/> (дата звернення: 21.04.2021).

5. Demchenko I. V. Formation of financial potential of enterprise / I. V. Demchenko // *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2018. № 1. С. 140-145. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2018_1_21.

6. Демченко І. В. Переваги та ризики європейської інтеграції України. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Маріуполь, 9–10 жовтня 2019 р.). Маріуполь ; Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2019. с. 260-261. URL: <https://dsum.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/Konferentsiya-2019-1.pdf#page=260>